

Ob robu zahtev javnega sektorja: enačba se ne izide

12. 02. 2018

Sistem, v katerem mora čedalje manj aktivnega prebivalstva (vsako leto 8.000 manj) ustvarjati sredstva za rastoče skupine upokojenih (616.000), zaposlenih v javnem sektorju (177.000) in še vedno visoke številke brezposelnih (88.000), preprosto ni vzdržen. Generalna direktorica GZS Sonja Šmuc: »Bistveno vprašanje ni več, koliko podjetij bo uspelo prenesti še višje stroške obdavčitve in ostati mednarodno uspešnih, ampak koliko mladih bo še pripravljeno pristati na zanje tako neugodnem medgeneracijskem dogovoru.«

Razmerje med zasebnim in javnim sektorjem je odsev družbenega dogovora. V javnem sektorju so skoncentrirane skupne storitve, ki jih državljani najbolj potrebujemo, saj pomembno prispevajo h kakovosti življenja. V zasebnem sektorju nastajajo viri za financiranje teh skupnih dobrin. Koliko bo skupnih dobrin, ni mogoče določiti z željami in potrebami, temveč z zmožnostjo gospodarstva za njihovo financiranje. V praksi to pomeni, kolikšnemu delu tega, kar so ustvarili, so se zaposleni v podjetjih v zasebnem sektorju pripravljeno odpovedati, da bi omogočili brezplačno šolstvo, dostopno zdravstvo, preskrbljenost brezposelnih, raziskovanje znanstvenikov, pokojnine upokojencev, varnost, ki jo zagotavljajo policija, vojska in gasilci itd. Gre za enostavno matematično enačbo, kjer ima ključno omejitveno vlogo demografija in ekonomska moč.

Primer pokojninskega sistema

Pokojninski sistem temelji na medgeneracijski pogodbi, ki odlično deluje, dokler se generacije večajo. Ko se ta trend obrne, nastanejo sistemske razpoke. Slovenija je že danes v rdeči coni, saj je razmerje med upokojenci in zavarovanci v zadnjih 10-ih letih upadlo s 1,69 na 1,47. Po sedanji dinamiki bo leta 2060 1 zavarovanec preživel 1,08 upokojenca! Ne gre za to, da bi bili upokojenci gospodarstvu v breme. Sistem, v katerem mora čedalje manj aktivnega prebivalstva (vsako leto 8.000 manj) ustvarjati sredstva za rastoče skupine upokojenih (616.000 v 2017), zaposlenih v javnem sektorju (177.000 v 2017) in še vedno visoke številke brezposelnih (88.000), preprosto ni vzdržen.

Primerjava za leti 2007 in 2017

	2007	2017	Sprememba
Delovno aktivni	867.449	861.009	-6.440
Upokojenci	518.805	615.681	96.876
Javni sektor	154.470	177.487	23.017
Brezposelni	71.336	88.648	17.312

S sedanjim trendom in davčnim sistemom, ki temelji na obdavčitvi dohodkov iz dela (50 % proračunskih prilivov je iz naslova dohodnine in socialnih prispevkov), bodo morali biti zaposleni leta 2025 obdavčeni za 20 odstotkov več. Ne gre torej za ideologijo ali upravičenost, temveč za nevzdržnost.

Bistveno vprašanje ni več, koliko podjetij bo uspelo prenesti še večje stroške financiranja družbenega nadstandarda, pri tem pa ostati mednarodno uspešnih, ampak koliko mladih bo sploh še pripravljeno pristati na zanje tako neugodnem medgeneracijskem dogovoru. Če je odgovor: (pre)malo, je udarec za gospodarstvo in s tem družbo katastrofalen. S krčenjem kadrovskega bazena se bodo krčili tudi razvoj in prihodki. Ker je večina razvitih držav v podobno neugodnih demografskih razmerah kot Slovenija, je povpraševanje po sposobnih, izobraženih Evropejcih vse večje. Naši mladi imajo vsako leto več priložnosti za delo v tujini.

Gre za prihodnost Slovenije

V Sloveniji moramo najti pogum, da pogledamo resnici v oči. Če se zdi, da gospodarstvo nenehno zahteva isto: manjše obdavčitve zase in številne reforme, ki lahko znižajo sedanje pravice, to ni zato, ker bi bilo pohlepno, temveč ker je zaskrbljeno. Zna računati in vidi, kako neugodni za Slovenijo so trendi. Brez resnih reform – pokojninske, zdravstvene in reforme javnega sektorja, bomo zelo prizadeti. Naši mladi si bodo življenje ustvarili drugje. Drugje bodo plačevali davke, drugje bodo vzgajali otroke. Mi jih bomo hodili le obiskovat, oni pa nas. Tisti, ki bomo ostali tu, pa brez najuspešnejših in najambicioznejših posameznikov ne bomo zmogli preboja iz povprečja. Je to vizija Slovenije?

Nesprememba bo največja družbena sprememba. Ne zapravimo dobrega vetra tako, da že sedaj »pozobamo« vse, kar je šele vzknilo po mučnih kriznih letih. Imamo priložnost, da preuredimo sistem tako, da nam bo še dolgo služil.